СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 239. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 16-го жовтня 1941. No. 239. Jersey City, N. J., Thursday, October 16, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ЗДЕРЖУЄ ВИСИЛКУ ПОЖИВИ ДО ФІНЛЯНДІЇ

ВАШИНГТОН. — Американський уряд повідомив Фінляндію, що відтепер вона не дістане більше кредитів як також здержані будуть до неї всі харчеві посилки. Причина такого рішення є та, що Фінляндія продовжує війну проти Советського Союзу і переступила давні фінсько-російські ґраниці. Це заряджения наступило внаслідок невдоволяючої відповіди, яку дав гельсінський уряд Америці. Фінляндія мала відповісти, що її теперішня війна з СССР є оборонною, та що вона не має заміру брати участи в загальному европейському конфлікті. В такій самій відповіді до британського уряду Фінляндія подала ще й це, що большевики ще далі тримають частину фінських земель зперед 1939. р., з яких постійно нападають на фінську територію. Ще 14. червня ц. р. американський уряд заморозив фінські капітали в Америці разом з капіталами інших европейських держав, включаючи також держави „осі". Сподіються, що якщо Англія вислала свої війська до Архангельська, про що вже були неправдиві поголоски, то Фінляндія автоматично знайдеться у війні з нею, а це також погіршить ще більше стан американсько-фінських відносин.

ЗРІСТ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОМОЧІ ПРОТИВНИКАМ ТОТАЛІТАРИЗМУ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заявив, що за місяць вересень американський уряд вислав Англії та її союзникам воєнних матеріялів на суму $155,000,000, цебто вдвоє стільки, що було вислано від введення ухвали т. з. „ліз-ленд" закону. З тої помочі скористали в першу чергу Англія, Китай та краї Полудневої Америки, поляки й норвежці. Росія, як заявив президент, не одержала нічого з помочі ухваленої вище згаданим законом. За численні літаки, повзи й амуніцію, які тепер доставляє Америка Советському Союзови, большевики платять готівкою.

СТАЙГАРДТ РОЗПРОДІЛЮВАТИМЕ АМЕРИКАНСЬКУ ПОМІЧ В МОСКВІ

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол заявив, що всупереч вісткам, американський амбасадор в Москві Лоренс Стайнгардт не вертає до Америки, а остане далі в Москві, де буде наглядати над розділюванням американської допомоги. Він рівнож заперечив ці поголоски, мабуть пущені німцями, що американська амбасада задумує евакувати Москву. Дипльоматичні чинники пояснюють собі цю заяву так, що американський уряд вірить, що Москва ще поставить німцям сильний опір. Польський амбасадор Цехановскі повідомив Гола, що в обороні Москви бореться 32,000 польського війська, а дві інші польські дивізії готові до бою.

ЗАМІСЦЬ ДО ПЕРУ ВИСИЛАЮТЬ ДО РОСІЇ

НЮ ЙОРК. — „Юнайтед Прес" подає, що департамент війни задержав в Брукліні посилку воєнних матеріялів вартости $1,234,000, яка була виправлена до Перу, а призначив її для Советського Союзу. Ці матеріяли, наладовані на американський корабель „Санта Ріта" та перуанський „Маранон", включали між іншим також воєнні літаки марки Доглеса.

ДАЛЕКО-СХІДНІ БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВІЙСЬКА ПІД МОСКВОЮ — КАЖЕ БУЛИТ

НЮ ЙОРК. — В. Булит, б. американський амбасадор в СССР і Франції, говорячи на зібранні жіночого відділу Китайського Допомогового Комітету, заявив, що більш як одна-третя цілої большевицької далеко-східної армії пересунена тепер під Москву. Висказуючи віру в перемогу китайського народу, Булит твердив, що японці тому й не атакували східний Сибір, бо боялися китайської армії.

ПІДПИСАННЯ АМЕРИКАНСЬКО-АРГЕНТИНСЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНОГО ДОГОВОРУ

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Міністер заграничних справ Арґентини Руіз Гіназу й американський амбасадор Армур підписали торговельний договір. Це перший того роду договір двох держав від 1853. р. Президент Рузвелт та заступник президента Арґентини д-р Кастельо обмінялися з тої нагоди привітними телеграмами. Обидві держави одержали на основі нового договору догідні торговельні концесії.

ВАШИНГТОН. — Сенатори, що походять з західних та середно-західних стейтів, поставилися неґативно до нового договору з Арґентиною. Гю Ботлер з Небраски, Адамс з Колорадо та інші критикували уряд за-те, що танше арґентинське мясо, яке буде діставати Америка, вплине відємно на стан скотної промисловости в західних стейтах.

ДОМАГАЮТЬСЯ, ЩОБ ПРЕЗИДЕНТ ПОЧАВ „МИРОВУ ОФЕНЗИВУ"

ВАШИНГТОН. — В гарячій дискусії між демократами й ребуликанцями, членами комісії заграничних справ палати послів, ізоляціоністи заявили, що вони організують широку кампанію проти намагання узброїти американські торговельні кораблі. Переслухані тим комітетом свідки, головно провідники тих організацій, що є проти американської участи у війні, заявили, що самі матеріяли не переможуть Гітлера, та що для цього треба мілійонів американського війська. Тому дехто з них, як Дж. Ліби, настоював, щоб Англія, поки ще час, заключила „договірний мир". Вона має ще цілу імперію та підтримку Америки. За кілька літ це буде вже запізно. В цій мировій офензиві повинен помогти президент Рузвелт, твердив згаданий свідок.

ВІСТКИ ЗО ЛЬВОВА І СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

Одна берлінська ґазета помістила репортаж свойого кореспондента зо Львова і Східної Галичини, в якім описує про те, як заховувались в згаданих місцях большевики і як там виглядає життя тепер. Большевики, говорить той кореспондент, відносились досить добре до поляків і пробували їх для себе позискати. Добре відносились до польського духовенства і не знищили ні одного польського костела. Зате безоглядно винищували українських націоналістів. Безпосередно перед вибухом советсько-німецької війни советські власти у Львові влаштували величезну параду перед памятником А. Міцкевича, в четь цього польського поета. Тепер, говорить далі той кореспондент, на вулицях Львова видно багато українців з синьо-жовтими опасками на рукавах. Це українська міліція. Всюди по мурах видно афіші в німецькій, українській і польській мовах. Жидів видно мало. Німецька влада карає смертю всіх тих, що укривають советських вояків. Є тяжкі кари також за інші провини, між ними за втечу від праці. Відобрано людям радієві апарати, а по 9-тій годині не вільно продавати алькоголю.

„УКРАЇНІЗАЦІЯ" СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Польська преса приносить з Будапешту новинку про те, як німці „українізують" Східну Галичину. Вони дозваляють на відкривання українських шкіл, що в очах польських ґазет означає „ґвалтовне відпольщування Східної Галичини". Черпаючи ті відомости від „Українських Краківських Вістей", польські ґазети далі пишуть, що українці натрапляють на перешкоди, бо не мають достаточної скількости учителів. „Нови Курер Варшавскі" пише, що польська людність в головних містах Східної Галичини змаліла, що спричиняло також зменшення числа польських дітей по школах. Зновуж інша українська ґазета, „Львівські Вісти", говорить, що німці творять по цілій території Східної Галичини під командою своїх старшин „українську міліцію". Та ґазета також кидає дещо світла на ту „українізацію" з боку німців, кажучи, що одну головну вулицю у Львові, Гетьманські Вали, названо іменем Адольфа Гітлера, а другу, вул. Токаржевского — „Райхштрассе".

ЧЕРГОВА ЛІСТА МУЧЕНИКІВ, ЗАКАТОВАНИХ БОЛЬШЕВИКАМИ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — З західно-українських земель наспіли нові вістки про криваві розправи московського НКВД з населенням Західної України:

Згинули Найкращі Українські Спортовці

Подають, що між приблизно 50,000 замордованими українцями є найкращі українські спортовці та такі руховики й руховчики як Ольга Зачкевич, Гриць Лебіщик, Тихоліс, Богурат, П. Гнура, Гавур, брати Крупки, Мазай, Кашай та інші.

Закатовані о.о. Василіяни

В неділю, 3. серпня, відправлено в церкві оо. Василіян при Жовківській вулиці у Львові поминальне богослуження за закатованих большевиками Василіян. Між ними є о. Северин Степан Бараник, родом з Угнева, а останньо ігумен монастиря в Дрогобичі, що був рівнож катехитом середніх шкіл і головою відділу ВПУВ в Жовкві й редактором журналів для молоді. Його арештували НКВД-сти 25. червня 1941. р. в Дрогобичі й там же закатовано його в 52. році життя. Далі замордовано о. Якима Івана Сеньківського, родом з Гаїв коло Тернополя, провідника Марійських Дружин у Дрогобичі, відомого проповідника й місіонаря. Його арештовано 26. червня 1941. р. в Дрогобичі й тамже замучено в 45. році життя. Ще далі загинув о. Лаврентій Володимир Качмарський, родом з Городка, сотрудник в Перемишлі на Засянні, що згинув траґічно від большевицької бомби 26. червня ц. р. в 29. році життя.

Жертви Большевицького Терору в Городку

Дня 27. червня ц. р., коли НКВД і партійці не стерегли вже вязниці, а ховалися по лісах, втікло з большевицької тюрми 29 вязнів, а чотири жінки звільнив гром. Іван Кальмук. Не вийшли, на жаль, увязнені Мельник Евстахій, студент прав з Городка, Марутяк Михайло, кооператор з Мавкович, селянин Петро Козак з Завидович, яких арештовано ще 24. червня ц. р. Місцева українська учителька Ольга Цапівна бачила того самого дня, як до вязниці ввійшли начальник міліції Шай, прокуратор Літвішко і чекіст Майзелес. По їх виході було чути чотири стріли. З того часу аж до 19. липня родини шукали безуспішно згаданих осіб, своїх свояків. Аж Василь Мельник, батько замордованого Евстахія, довідався від міліціянта Антонова з села Зашковичі, що він чув, що 4-ох замордованих українців поховали чекісти в шопі вязниці. Батько повідомив про це повітову владу, яка дійсно віднайшла 4 трупи. Маніфестаційні похорони при величавім здвизі народу відбулися в Городку, Мавковичах, Завадовичах і Поріччі Любінськім.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ.—Обчислення заряду фабрики гуми підприємства Файерстон у Фол Ривер, у стейті Месечусетс, показують, що пожар знищив матеріяли вартости 12 міліонів долярів. Зогляду на те, що ці матеріяли потрібні для оборони, уряд припускає, що тут мала до діла злочинна рука.

НІМЦІ ЗВІЛЬНЕНИМ ТЕМПОМ ПОСУВАЮТЬСЯ НА МОСКВУ

МОСКВА. — Советські звідомлення говорять, що їхнім військам вдалося здержати наступ німецьких військ на Москву, а навіть в деяких місцях вони відкинули німців на 10 миль взад. Але в деяких інших місцях німці таки посунулись вперед і підступили під Можайськ, віддалений 60 миль від Москви. Бої ведуться біля Можайська, Калініна і на шляху між Калугою і Тулою. Німці зазнають величезних втрат кажуть советські звідомлення.

НІМЦІ ПРО СОВЕТСЬКІ ВТРАТИ.

БЕРЛІН. — Німецький воєнний штаб подав до відома про ті втрати, які понесли Совети в цій війні. На основі тих інформацій виходилоб, що німці цілковито знищили 200 добре узброєних советських дивізій, а також взяли в полон три міліони советських вояків. Советська дивізія має 20,000 війська.

ЧОРЧИЛ СПРОТИВИВСЯ ДИСКУСІЇ ПРО ПОМІЧ СОВЕТАМ.

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил спротивився проти того, щоб у парляменті прилюдно дискутувати про поміч Советам. Того домагався парляментарний посол Шинвел, кажучи, що серед широкого англійського загалу існує незадоволення з цеї причини, що Англія дає малу поміч Советам. Чорчил відповів, що хай посол Шинвел не думає собі, що лише його ця справа болить, а уряд про це не дбає. Він далі заявив, що противиться, щоб про поміч Советам прилюдно дискутували в парляменті, бо з тої дискусії, замісць добра, вийде зло. Він опісля спротивився також проти того, щоб ту справу дискутувати в парляменті навіть при закритих дверях.

ПОЛЬСЬКА ПИСЬМЕННИЦЯ ПРОТИ ПАНСЛЯВІЗМУ.

ЛОНДОН. — Польська письменниця Марія Кунцевич опублікувала в лондонськім „Ди Таблет" статтю, в якій рішуче спротивилась проти ідеї панслявізму, висказаної в попереднім числі цього органу. Вона каже, що панслявізм має в основі расовість, що є противне тим засадам, які проголосили Чорчил і Рузвелт в їхній „атлянтійській декларації", а які обіцюють волю уярмленим народам. Далі, словянські народи мають між собою ріжниці. Якби вони навіть створили якусь спільну ґрупу, то це зле відбилосяб на решті Европи, каже вона.

НІМЕЦЬКІ СУБМАРИНИ УНИКАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ КОНВОЇВ.

РЕКЯВІК (Ісляндія). — Як подають місцеві американські морські власти, німецькі субмарини здержуються з нападом на американські конвої і уминають їх. Стверджено кілька разів, що в поближжі американських конвоїв знаходились у великім числі німецькі субмарини, які далі діють на водах довкола Ісляндії. Проте вони не нападали на американські кораблі. Що було причиною цього — американські власти не кажуть. Можливо, що німецькі субмарини дістали приказ не провокувати американців, а можливо, що боялись атакувати, бо американські конвої є сильно стережені.

ФАРІНАЧІ ПРО ІТАЛІЙСЬКИХ МАЛЬКОНТЕНТІВ.

РИМ. — Секретар фашистівської партії, Роберто Фаріначі, виголосив в Кремі промову, в якій говорив, що Італія бореться за всесвітню перемогу фашистівської ідеї. В дальшім тягу він звернув більшу увагу на тих італійців, що незадоволені з теперішнього стану і дивляться скептично на цю війну. „Їх треба бити так, щоб вони аж заливалися кровю", говорив Фаріначі.

НЕЗАДОВОЛЕННЯ В ІТАЛІЇ.

ЛОНДОН. — Американець Дейвид Едж, що довший час перебував в Італії, прибувши до Лондону виголосив промову, в якій говорив, що в Італії є велике незадоволення з війни, бо велика частина італійців є такого переконання, що колиб Італія і виграла цю війну, то це буде не її перемога, тільки перемога німців. Італійці стануть васалями німців. Багато чільних італійців, говорив Едж, висказували перед ним побажання, щоб Італію окупували британці.

РАДІЮВІ СУПЕРЕЧКИ МІЖ БРИТАНІЄЮ І НІМЕЧЧИНОЮ.

ЛОНДОН. Від якогось часу німці перешкаджали британцям в іхніх радієвих промовах, втручаючи до британських воєнних звітів свої вщіпливі завваги. Британці загрозили німцям, що будуть робити те саме і будуть надавати в німецькій мові свої інформації для німців на тих довжинах радієвих хвиль, на яких надає німецьке державне радіо. Зокрема будуть це британці робити тоді, коли на Німеччину налітають британські літаки і німецькі радія змовкають, щоб своїми хвилями не вказувати британським літакам дороги до міст. В Німеччині є наложена кара смерти на кожного, що слухає британських звідомлень. Але коли британці будуть надавати на довжині німецьких радієвих хвиль, то німецький уряд не зможе карати своїх громадян за те, що вони слухають чужих інформацій, бо вони будуть це робити несвідомо.

В ЯПОНІЇ ЗНОВ ГОВОРЯТЬ ПРО ДОВГУ ВІЙНУ.

ТОКИО. — Японські ґазети знов заговорили про можливість довгої війни в Европі. Вони признають, що мирові чутки мали пропаґандний характер. Нація твердого характеру не повинна тими вістками перейматись. Далі японські ґазети кажуть, що хоч Совети зазнали тяжких втрат, але ще передчасно думати, що вони піддадуться і що німці не потребуватимуть проти них воювати підчас зими.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Theree months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЕВРОПЕЙСЬКЕ ОБЄДНАННЯ

Не знати, як закінчиться теперішній німецький наступ на Москву. Але можна припускати, що він дасть німцям поважніші мілітарні успіхи навіть у такому випадку, якби совєтська армія не дала себе розбити, що є властивою ціллю Гітлера. Супроти цього можна припускати, що під вражінням нових воєнних перемог Гітлер виступить незабаром з новим „мировим предложенням". Підготовку вже робиться, бо з націстівського боку проголошується „економічне обєднання Росії з Европою", себто щось таке, чого давніше не бувало. Саме те готово тепер бути головною темою нового „мирового предложення" Гітлера, в якому він уже говоритиме від „цілої Европи"...

Якщоб так мало статись, то цілком зрозуміло, що й аліянтам требаб висказатись завчасу дещо виразніше щодо будучої Европи. Ось такі вимоги зачинають підносити й американці, що хотілиб доконче знищити тоталітаризм в Европі навіть тоді, колиб задля цього треба було висилати до Европи американських вояків. І саме тому ті голоси підносять, що те останнє буде можливо осягнути в Америці тільки тоді, коли американці зрозуміють, на що треба аж таких жертв. Значить, що треба їм знати, яку вони тими жертвами збудують Европу. А тому, що знову говориться про „нову Европу", чи там „сфедеровану", то дораджують, щоб вже тепер зачати виступати від імени такої „сфедерованої Европи". Бо коли таке станеться, тоді американці знатимуть точно, за що треба їм боротись і жертвувати собою, особливо, коли бачитимуть, що нова сфедерована Европа буде побудована й правлена згідно з демократичними ідеалами, та що відносини між поодинокими державами, членами цеї нової Европи, будуть подібні до відносин, які панують в Злучених Державах між поодинокими стейтами. Що далі: А якщоб у тій сфедерованій Европі була теж і Англія, то кажуть, що булоб добре, щоб вона вже тепер проголосила условини будучого мира, а саме, щоб подала, що держави, що заведуть у себе народоправство, ставши членами европейської федерації не платитимуть ніяких воєнних репарацій, ні не будуть поносити якихсь спеціяльних кар за те, що були в війні по противній стороні. Знову спори між поодинокими членами цеї сфедерованої Европи будуть полагоджувані внутрі, без насильства.

Усе те видається дуже ідеальним для тих, що визнаються на европейських відносинах і міжнародніх обманах. Та проте не можна відмовити слушности тому, що якщоб демократичні потуги проголосили щось подібне, то цілком певно віднеслиб більшу перемогу ніж на полю бою. Народи в Европі, що стогнуть під тиранією, колиб це почули, лекше відітхнулиб, а демократії зискалиб нові маси прихильників.

ЯКЩО СОВЄТИ НЕ ВИДЕРЖАТЬ?

Хоч у цій війні було чимало несподіванок, яких не передбачували навіть найбільші військові і політичні експерти, проте ті експерти не відучились далі пердбачувати подій і говорити, що на черзі повинно статись. До найбільш актуальної теми, над якою в теперішню хвилю вони застановляються, належить справа Совєтів. Чи видержать Совєти з німцями у війні, чи ні? Коли видержать, то як довго? Де зупиниться остання боєва лінія між німецькими і совєтськими військами? Колиж не видержать, то як ця капітуляція закінчиться?

З малими виїмками всі знавці стверджують, що положення Совєтів є дуже критичне. Хоч вони не кажуть, що Совєти переможені, зате виразно кажуть, що Совєти будуть переможені, коли аліянти не дадуть їм дуже поспішної і обємистої помочі. Водночас зазначують, що таку допомогу, з огляду на простір, обмаль власних засобів, не так легко дати. З того, що подав президент Рузвелт, виходить, що Америка вже дає Совєтам що може, а в Англії кажуть, що дають більше, як цього дехто надіється. Але, припустім, що це все не поможе і Совєти програють. Що тоді?

Програ Совєтів матиме великі наслідки на міжнародній уклад сил, а також на українську визвольну акцію. Підбивши совєтські землі, німці візьмуться до упорядкування їх і заведення там своєї економічної і політичної системи. Економічна система буде заключатись у тому, щоб видобути з совєтських територій можливо якнайбільше сирівців і харчів, потрібних для Німеччини. Політична система буде така, щоб ті краї найтісніше були звязані з Німеччиною і обертались в колі її впливів. Щоб це осягнути, німці будуть використовувати всі засоби і всі місцеві, до того відповідні елементи; а також не зупиняться перед залякуванням і розстрілами, коли буде цього потрібно.

Частину свойого війська вони мусітимуть залишити настало на підбитих територіях, щоб ними приборкувати населення. Водночас туди посунуть сотки тисяч цивільних німецьких урядовців з родинами, які займатимуть всі найвищі і найплатніші посади. Зачне напливати туди німецький капітал. Увесь національний маєток підбитих територій знайдеться в руках німців. Бо те національне майно за часів большевицької влади було державною власністю.

Отож, німці автоматично стануть спадкоємцями цеї державної власности. Великі державні фабрики моторів, поїздів, літаків, хліборобського наряддя і т. п.; а далі копальні, торговельні підприємства, збіжеві елеватори, колхози, комунікаційні сітки, всі будинки, до мешкальних включно — все це спадок по большевицькій державі і цей спадок автоматично приходить в посідання переможців - німців.

Визвольні змагання українського народу будуть поставлені в цілковито іншу площину. Можливо, що в перших місяцях український нарід, якого катували передтим довгими роками большевицькі варвари, прийме цю зміну з облекшенням. Після всякої правдоподібности німецька влада старатиметься пороботи певні полекші в адміністрації, житевім рівні, дасть більшу особисту свободу, дозволить довільно молитись Богови. Можливо, що великодушно наділить хліборобів малими шматками землі і в малих рямцях дозволить на індивідуальне хліборобство. Після всякої правдоподібности спровадить з Німеччини більше фабричних продуктів щоденної потреби і тим зацитькуватиме населення.

Але нам видається, що з бігом часу, як жах полишений большевицькими дикунами буде зникати, український нарід ступнево буде відзискувати бажання справді вільного життя. Він захоче справжньої державної самостійности, в якій він міг би розвивати всі свої сили в такім напрямку, в якім це найбільш до вподоби його українській національній душі. Він, природно, захоче сам користуватись тими матеріяльними багатствами, які має його прадідна земля. І захоче провід над собою перебрати в свої власні автохтонні руки.

Тоді розпічнеться стара історія, що тягнеться вже кілька віків, від часу упадку старої київської держави, відновленої опісля на якийсь час козаками і гетьманами, а потім підчас першої світової війни, а опісля знов здавленої північними і західніми „братами" словянами — москалями і поляками.

Всі наїзники українських земель звикли український нарід представляти як „анархістичний". Вони говорили і говорять, що український нарід все „бунтується", не хоче признати ніякої влади. Хтось чужий мусить силою його приборкувати, кажуть вони.

В тім твердженні є мала частина правди: український нарід був і є дійсно „анархістичний", але у відношенні до чужої влади. Він все проти неї бунтувався, ніколи не хотів її признати. Чужа влада все мусіла уживати фізичної сили, щоб приборкати українців. Та це якраз, не доказ вродженого українського анархізму, тільки доказ, що українці не хочуть чужої влади і будуть проти всіх окупантів бунтуватись, доки не осягнуть своєї повної державної самостійности.

45-міліоновий український велетень і тепер не буде довго в підбитті дрімати. Він зачне рухатись. Але чи зрозуміють це державні мужі по цім боці, це є в Америці і Великій Британії? Чи піддержать вони його бодай тими самими обіцянками свободи, якими заохочують підбиті німцями народи? Чи може далі безцеремонно обходитимуться з його територіями, не питаючись його волі, не признаючи йому права на висказання своєї думки? Чи далі вони будуть силою його втручати в обійми німців?

Габсбурґ на Овиді

Минула світова війна зліквідувала, між іншим, Габсбургів, що сиділи від довгих віків на австрійськім троні. Політика тодішніх аліянтів була проти повороту Габсбургів на цісарський престіл в Австрії. Та тепер не видно такого відношення до Габсбургів. Це можна заключити по тім, що претендентови на австрійський престіл, б. архикнязеви Оттонови, найстаршому синови останнього австрійського цісаря Карла, дозволяють тепер робити агітацію за поверненням його „права". Оттон був свого часу тут, у Злучених Державах, а тепер перебуває в Канаді, де живе його мати, бувша цісарева Зита, що мешкає з дітьми в місті Квебеку. В Канаді він обїзджає ріжні місцевости, де живуть „бувші піддані Австро-Угорщини", зокрема австрійські німці, та виголошує до них промови і відчити про положення в Европі. Він є за перемогу Великої Британії, а за поваленням Гітлера і націзму. І переконаний, що так станеться. У розмові з англійськими репортерами Оттон заявив, що інвазію до країв, окупованих Німеччиною, мусить попередити заломання моралі серед нацистів.

„Вільний австрійський рух".

Щодо „вільного австрійського руху", то зо словами архикнязя, його вже зорганізовано в 39 краях, а 95 до 96 відсотків населення Австрії активно противиться націському режимові. Таке заявив Оттон з притиском. Запитаний, чи вірить у те, що засяде колись на австрійськім престолі, відповів, що таке є переконання більшости людей, що обізнані з цею справою. Одначе першою річчю, щоб до цього прийшло, нацисти мусять бути прогнані з австрійських країв. Опісля мусить прийти до порозуміння між наддунайськими державами, щоб створити федераційний союз, який був би в стані боронити себе проти зовнішнього нападу. Потім доперва можна буде застановитись над формою уряду в Австрії і над приверненням монархії.

Щодо саботажів, які тепер мають місце в окупованих німцями краях, то до цього дав заохоту розвій подій на боєвім фронті, на сході. Якщо Росія буде розгромлена, поширення саботажів знова зменшиться. Під теперішню хвилю народи в окупованих краях відчувають, що вони також можуть зробити, щось корисного, борючись своїм способом з окупантом. Далі Оттон підкреслював, що британське бомбардування Німеччини має свої добрі наслідки. Німці, що на протязі цілих літ терпіли утиски під режімом Гітлера, не мають вже настільки сильних нервів, щоб зносити без страху бомбардування.

Щодо аліянтської інвазії на континент, то за словами Оттона вона є конечна, щоб бритійці осягнули перевагу над Німеччиною, яку вони вже мають над Англійським каналом та старим краєм (Англією).

Німецька мораль мусить бути зломана, сказав він. Це мусить статися, дивлячись на ситуацію під політичним оглядом. Коли Британія матиме перевагу в повітрі над територією ворога, ризико інвазії зменшиться до мінімум. Інвазія також причиниться багато до піднесення моралі народів у краях, окупованих Німеччиною, де є сильне бажання, щоб видістатися зпід німецького запятка.

Щоби запобігти саботажам, говорив архикнязь, оскільки булоб це можливе, німці повисилали робітників з одного окупованого краю до іншого окупованого. Наслідком цього ті робітники, знайшовшись у чужім краю і не маючи ніяких взаємин з цивільним населенням, мусять бути залежними від німців, через що небезпека саботажів з їхньої сторони є дуже обмежена.

Говорячи про відносини в Австрії архикнязь казав, що в частини краю, звідки німці цілковито забралися, а наслідком цього австрійці стрічаються зо собою свобідно і прислухуються з заінтересуванням австрійським радіовим передачам, даваним бритійською радіовою корпорацією.

Хвалив італійців.

Італійці роблять знамениту роботу, удержуючи лад в Европі, зазначував Оттон. Італійці відчувають, що вони є таксамо окупованим краєм, як і інші. І тому вони симпатичні. І тому про поведення італійських військ не можна інакше говорити, як з похвалами, казав Оттон. Вони ненавидять Мусолінія таксамо як і ми.

Італійці відчувають подібно, як відчувають австрійці, що їхне освободження може прийти лиш по британській перемозі.

Про Росію.

Дальше заявив Оттон, що російський селянин є сильною перепоною для напасника, що цей край буде довгий час непереможеним. І навіть, якщоб Гітлерови повелося перемогти Росію, то на це потреба буде найменше 2 міліони німецьких вояків, щоб держати в піддансті величезні простори.

Про себе.

Оттон оповів дальше, що він і члени його родини, включаючи його матір Зиту, мешкали в замку недалеко Брусели в Бельгії.

Коли німці доконали скорої перемоги над Францією, архикнязь переїхав до Еспанії. Він знав, що находиться на лісті тих, що мають бути арештовані французьким урядом і передані в руки німців.

Він прибув до Злучених Держав у липні м. р. і від того часу старався помагати поширенню „вільного австрійського руху".

Описуючи Австрію як край де християнство ще і досі на вигибло, де одначе за одну ніч знищено свободу і волю і де панує тепер одна з найбезоглядніших революцій, Оттон запевнює, що проте дух австрійців іще досі незломаний. Це і є причиною, чому австрійські горожани злучились у „вільний австрійський рух", який зорганізовано в 39 вільних краях і якого завданням є згромадити разом австрійців до боротьби по стороні аліянтів.

Про мадярів.

До мадярів промовляє Оттон по мадярськи і сказав їм, що уряд який тепер панує в Мадярщині не є свобідним урядом і не говорить в імени народу. Мадярщина, подібно як інші нації бажає свободи, і прийде час, коли нарід буде мати голос в управі державою.

Також згадав про „вільний мадярський рух", який незадовго розпічне свою кампанію зо Злучених Держав, щоб репрезентувати свій край по стороні аліянтів.

Д. ІВ. ГРУШКА.

ДВІЧІ ОХРЕЩЕНА

Повість з часів кріпацтва.

(31)

Мотря захиталась! Лице її зблідло, очи помутились і вона озираючись промовила: „Ні, дівчино; ти помилилась... ти збожеволіла... У тебе є мати... там... у хаті... А я... я тобі чужа". — І вона прожогом вискочила з комори і пустилась бігти до свого хутора.

Не вспіла Мотря вискочити, як з комори почувся нелюдський крик і Ярина схопившись за серце, упала до долу зомлілою.

На другий день у неділю Кулак з наймитом поїхав до церкви, а Мотря сказавшись хворою зосталась дома. Вона багато дечого передумала про свою недолю, про своє сирітство. Згадала і про Ярину, що як вона сердешна побивається дожидаючи рідної матери, і схилившись до стола задумалась!

— Здрастуйте! — почувся їй знайомий голос. Вона оглянулась, біля порога стояв Петрусь.

— А я угледів, що дядько Трохим поїхали, тай кажу Ярині: побіжу я відвідаю тітку, а то ви почали нас забувати.

— Ну, що? — нетерпляче спитала вона — Ярина здорова?

— Та неначеб то нічого, та... І він не доказавши махнув рукою і сів мовчки на лаву.

— Ти Петрусю мене лякаєш! Скажи, що там трапилось.

— Та такого дуже страшного нічого; тільки Яринчин смуток мабуть усіх нас зажене в могилу. Прямо хто її знає й що з нею. Як коли сяде та задумається, то зробиться як глуха: хоч кажи їй що, хоч не кажи, а вона все сидить та мовчить. Не знаю, як воно старим, а я так ледви ноги тягаю. Ніщо мені не миле, коли гляну, як вона сердешна вяне.

— Убивається — промовила Мотря тихо. — О! Як би мені хотілось вернути їй першу її веселість. Я за одну хвилину її щастя радаб віддати свою душу, та я у цьому не вольна. — І вона заплакала.

— Тітусю — знов забалакав Петро — я отсе прийшов до вас як до рідної матери, бо я запевне знаю, що ви ні мені, ні Ярині худа не зичите. Так я скажу вам от що: так жити, як ми живем, у мене не стає снаги.

— Що таке? — з ляком переспитала Мотря. —Кажи, мій сину, кажи все, що є у тебе на душі.

— От що, тітко. Ми з Яриною покохались, і так, що одно без другого жити не зможемо; та не знаємо, як старим сказати, боязно, щоб не розсердити. Будьте милосерні, тітусю! Станьте нам за рідну матір! Перебалакайте зо старими, може вони вас швидче послухають.

— А Яринаж- Ярина що? — шепотом спитала Мотря.

— Ярина каже, що тоді тільки піде за мене, як ви дасте благословення; а як не дасте, то вік ні за кого не піде.

Мотря опустилась навколішки і молячись промовила: — Господи Милосердний, благаю Тебе, пошли їм щастя, даруй їм радість і відверни від них злу недолю! Ідиж тепер до мене, мій сину — покликала вона Петра. Той підійшов і вона обняла його як рідна мати.

— Ідиж, мій сину, та мерщій заспокій Ярину. Скажи їй, що я день і ніч благатиму Бога, щоб Він зробив її щасливою.

Петро подякувавши вийшов з хати, а Мотря схилившись на стіл залилась сльозами.

Опісля служби Очеретьки лагодились їхати до дому.

— Пострівайте, Іване Василевичу — гукнув Кулак — поїдемо разом! — І вони у трьох посідали на Кулакову повозку і рушили до дому. Багато дечого перебалакав Кулак з Очеретьком, тільки Горпина слухала мовчки.

— А ви, кумо, чого мовчите? — запитав Кулак. — Чом ви нічого нам гарного не скажете?

— Я, куме, мовчу, та на вус мотаю, — одповіла Горпина. — Я сказалаб вам багато дечого, та боюся розсердити вас.

— Завіщож сердитись? Лаяти ви не будете, а бити й подавно; так за щож сердитись?

— А, ось що я мусіла вам сказати. Чи не пораб вам напарубкуватись? Ну, скажіть на милость Божу, кому ви дбаєте? Дітей у вас нема; роду ніякого, помрете і помянути душу нікому.

Кулак задумався, алеж йому ніколи цього не приходило у голову.

— А то ще достанеться кому такому, що так помяне, що тричі в домовині перевернешся — не зупиняючись уречала його Горпина. — А кращеб знайти собі яку небудь небагату та путящу жіночку, щоб почитала вас, і жилиб собі любенько. А то що воно за життя? Прийдете до дому, сядете за стіл, ні з ким ні празника святого зустріти, ні побалакати, ні повеселитись, ні тугу розвести. Сказано, сирота, бурлака, тай годі.

— Спасибі, кумо, за пораду — одповів Кулак зітхнувши.

— Щож, пришукайте, коли так, таку жінку.

— А чого її далеко шукати — додав Очеретько. — По мойому, то кращої людини вам і не найти, як ваша Мотря. Чому не молодиця? Що наймичка?! Так за те хазяйка... І як би ви взяли Мотрю, то я добре знаю, що вонаб вас шанувала і доглядала як Бог велить. Вона весь свій вік окрім горя нічого не бачила, а така людина зумілаб вам догодити.

— А як не піде? Тоді що?!

— Піде не піде, а спитати можна — озвалася Горпина. — І як ваша хіть, то я сама з нею перебалакаю.

— Ну, кумо! — гукнув Кулак весело ударивши по руках — висватаєте, вік не забуду, а не висватаєте — вік не женитимусь. Так сьогодня милости прошу до себе. І попрощавшись кожне поїхало своєю дорогою.

(Дальше буде).

ВПИШУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

Д-Р АРНУЛЬФО АРІЯС, симпатизуючий з націстами президент републики Панами, що недавно втік до Гавани, уступаючи місце урядові, що прихильний до Злучених Держав.

НА РІЖНІ ТЕМИ

НАЙБІЛЬШИЙ З ВОЖДІВ?

Відома американська журналістка Анн О'Гер МекКормик написала оноді в „Ню Йорк Таймсі", що вона дістала письмо від одного знайомого в Англії, зо замітними думками про Сталіна.

Каже цей приятель пані МекКормик, що останніми часами він перемінив зовсім свої погляди на Сталіна. Нині саме він схиляється до погляду, що Сталін це один з найбільших живучих провідників: поперше, він зробив пакт з Німеччиною, щоб мати можливість створити низку буферських держав здовж границі Росії для оборони проти Німеччини; подруге, він мав силу видержати ненависть, що впала на нього за ці посунення.

Наведені панею МекКормик погляди противляться поглядам, які американські ґазетярі досі висказували про Сталіна. Деякі з них справді вже майже так дивляться на Сталіна, як приятель пані МекКормик. Це очевидно ще не виключає, що ми ще доживемо часу, коли ці ґазетярі в Англії й Америці поглянуть на Сталіна ще інакшими очима, і ховаючи в кишеню міру, котрою вона мірить вождів, скажуть: „Ні, таки не такий великий".

СЛОВЯНСЬКІ ГОЛОСИ

Описує „Ню Йорк Таймс" у своїм радіовім донесенні з Москви, як виглядає там життя, відколи німецькі війська підійшли до міста.

Каже, що в місті є багато признак війни: „Вулицями машерують відділи жовнірів, співаючи своїми гарними словянськими голосами".

Гм. Що написав би „Ню Йорк Таймс" про ці самі словянські голоси, якби так московські вояки йшли на війну помагати німцям? Чи були би вони гарні? І чи не перемінилися би словяни в монголів?

ДО ГАРЕШТУ ЗА БУРЯНИ

Телеґрафують з Берліну, що одного фармера на західній північ від Берліну покарано вязницею на три тижні за те, що не засіяв 18 акрів поля, а запустив буряни.

Властиво важко сказати, чим заслугує ця вістка на те, щоб її перетелеґрафовувати аж за океан. Аджеж і в американських стейтах і канадійських провінціях бувають спеціальні урядники, що слідкують за тим, щоб на полях не розсівалися буряни.

Правда, американці кажуть, що такого недбалого власника землі треба карати за те, що він розсіває насіння бурянів по сусідських полях, а німецький суддя видав присуд на німця за те, що він оставив землю без управи, чим він зробив її невжиточною, як це робить ворог, але чейже й американське говорення про відшкодження сусідові має в глибокій основі властиво те саме розуміння.

ЧЕРЕЗ ЩО ВІН ЗІМЛІВ

Розліплено по Москві великі плякати, на котрих розмальований російський вояк, що піддержує падаючого німецького бранця й рапортує свому командантові. Що сталося з бранцем?" — питається командант. „Не знаю, камандір," каже вояк. „Був веселий і здоровий, як я його забрав. Як я йому сказав, що в нас буде йому добре як у нього дома, він зімлів".

Автори розліпки хочуть сказати, що німець зімлів, коли почув, що йому буде в Росії так, як у нього дома. Мовляв, як це важко живеться в Німеччині. Але чи не каже ця наліпка, як важко в Росії?

СИСТЕМАТИЧНІ ВИКЛАДИ УКРАЇНОЗНАВСТВА В СТЕЙТІ КОНЕТИКАТ

Рухлива Екзекутива Орґанізації Української Молоді стейту Конетикат, під проводом свого голови Андрія Мельника з Ню Бритен, може стати приміром для українсько-американської молоді інших стейтів. В тім році вона подбала про створення стипендії (сколяршіп) для молодого найспосібнішого українця стейту, яку дістав Володимир Медвідь з Гартфорду. Завдяки тій стипендії він може нині посвятитися музичним студіям в Бостоні та розвивати дальше свій музичний талант.

Тепер розгорнула Екзекутива ще ширшу культурну працю та приступила до зорґанізування систематичного курсу українознавства для своїх членів, щось в роді знаних по всьому світу Популярних Університетів, в двох осередках в Ансонії для полудневої частини стейту та в Гартфорді для північної. Користаючи з побуту проф. д-ра Миколи Чубатого на території стейту Конетикат в Стемфорді, Екзекутива через свою референтку для культурних справ Марію Блаґітку з Ню Гейвен та члена Екзекутиви Василя Коропташа з Ансонії, увійшла в контакт з професором та упросила його виголосити пробний реферат на тему: „Українська Модерна Культура в Ансонії та в Гартфорді в днях 24 і 26 вересня, щоби пізнати заінтересування своїх членів.

Оба реферати згуртували побіля 50 слухачів зпоміж молоді та кілька десяток з поміж старшого громадянства і пройшли з великим успіхом. Показалося, що для систематичного курсу є охочі учасники, бо реєстрація на місці дала вислід 28 зголошених в Ансонії, 26 в Гартфорді; сподівані ще дальші зголошення.

В порозумінню з референтом Екзекутива усталила такий цикль викладів з українознавства, що буде відбуватися рівнож в двох ґрупах впродовж двох наступних місяців починаючи з дня 20. жовтня 1941 року раз в тиждень. Лекції будуть відбуватись в Гартфорді кожного понеділка (7.45 вечером) в церковній галі (23. Волнут), а в Ансонії кожного вівтірка (7.45 вечером) в церковній галі церкви св. Петра і Павла (Кліфтон авеню). В Гартфорді відбудеться перша лекція дня 20. жовтня, а в Ансонії дня 21. жовтня б. р.

Програма викладів:

1. Українська земля та її нарід; культурна формація українського народу.

2. Повстання Староукраїнської Київської Держави; первісна культура її жителів.

3. Світлі часи монархії Ярослава Мудрого (1015—1054).

4. Українське лицарство охороняє Европу перед заливом азійської дичі; його образ в староукраїнськім епосі „Слово о Полку Ігоря".

5. Козаччина, її орґанізація та ідеали; відбудова другої Української Держави.

6. Тарас Шевченко на тлі епохи панщизняної України.

7. Іван Франко на тлі епохи формовання модерної української нації.

8. Визвольна боротьба українського народу від часів світової війни; кріза старих та народження нових ідеольоґій в Україні.

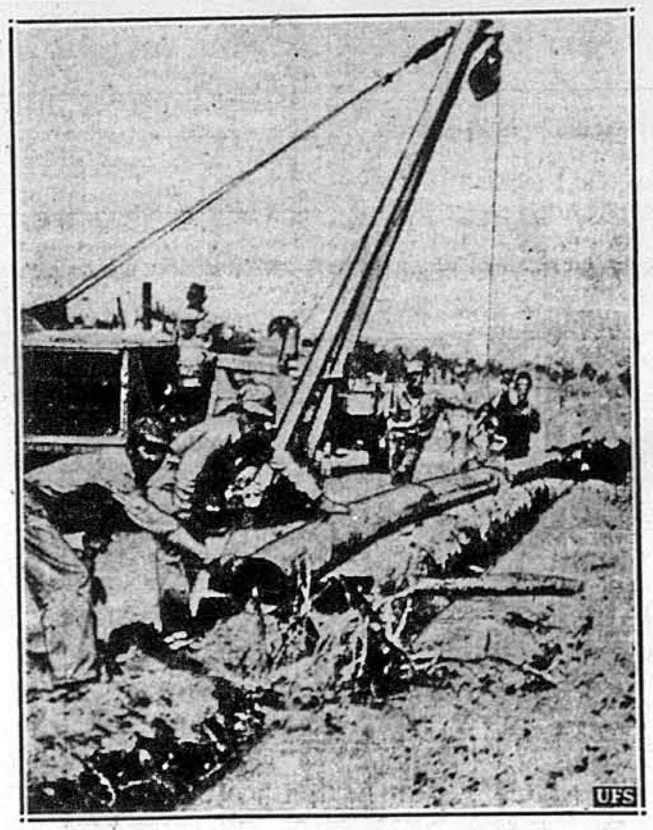
Можна сподіватися, що й намічені виклади пройдуть з таким самим успіхом як і два перші зразкові виклади та замітно причиняться до поглиблення знання українського минулого, але також до тіснішого споєння українсько-американської молоді стейту Конетикат з культурою народу, якого кров плине в їх жилах. Високі наукові кваліфікації прелеґента та його уміння інтересно говорити до молоді дають поруку поводження розпочатої культурної праці Є це перша проба дати українсько - американській молоді систематичне знання культури їх батьків.

Під кінець кілька інформацій про наукову та громадську працю прелеґента. Проф. Микола Чубатий походить з Тернополя зі Західньої України. Два виділи університетських студій покінчив на державних університетах у Львові та Відні з титулом доктора фільософії. Після того став приспособлятися до університетської професури; розпад Австрії перервав це. Проф. Чубатий був активним учасником Листопадового Перевороту у Львові 1918 р. та першим секретарем міністра освіти Західньо - Української Републики. Був одним із 46 членів західньо - української делеґації, що дня 22. січня 1919 року перевела історичну злуку Західньої України зі Східньою в одну Українську Народню Републику та членом першого парляменту обєднаної Української Держави так званого Трудового Конґресу в Києві.

Завдяки науковим кваліфікаціям Міністерства Освіти Української Републики покликало проф. Чубатого 1919 року на доцента історії українського права в Камянець-Подільськім державнім університеті. В роках 1920—1924 був професором, членом університетського сенату та членом кураторії Українського Тайного Університету у Львові. Потім впродовж 15 літ аж до вибуху теперішної війни був професором Української Богословської Академії у Львові.

До Америки приїхав перед самою війною на конґрес міжнародньої орґанізації католицької академічної інтеліґенції „Пакс Романа", де проф. Чубатий є членом Екзекутиви та керівником одної секції в тій орґанізації. Тут захопила його війна внеможливляючи поворот до Львова.

Проф. Чубатий є автором біля 15 наукових печатаних праць з обсягу української історії писаних в українській, німецькій, французькій, та голяндській мові. За наукові заслуги іменований ще 1928 року дійсним членом найвищої наукової установи Західньої України Наукового Товариства ім. Шевченка та Українського Богословського Товариства у Львові.

МОДЕРНИЙ СПОСІБ ПЕРЕВОЗУ НАФТИ.—Від нафтових теренів у Бетон Руж до морського побережжа в Норт Каролайні закладають тепер рури для перевозу нафти зо заливу до Атлянтику. Лінія буде мати довжини 1,800 миль. Кожного дня закладають рури довжини півтора милі.

З МУЗИКИ

ВИСТУП Р. ПРИДАТКЕВИЧА НА АМЕРИКАНСЬКОМУ КОНЦЕРТІ.

Наш славний артист-скрипак і композитор, Роман Придаткевич, виступив як соліст при супроводі Нассав - Софолк симфонічної орхестри під диріґентурою Хрістоса Вріонідеса. Цей концерт відбувся дня 9-го жовтня ц. р. в Авдіторії Бабілон Гай Скул у Бабилон на Лонґ Айленд, коло Ню Йорку. Це був перший зі серії зимових концертів, які є під покровительством майора Гендріксона і ради тростістів міста Бабилону.

Роман Придаткевич відограв скрипковий концерт, композицію найбільшого славянського композитора - чеха: Антона Дворжака. Цього композитора також називають американським композитором, тому, що підчас свого кількалітнього побуту в Америці мав вплив на відродження американської національної музики.

Численна публика приняла зі захопленням повну чуття і верви гру п. Придаткевича. Дійсно серце українця радувалося успіхом славного земляка.

Після концерту велика частина публики прийшла за сцену, щоби особисто подякувати і поґратулювати П. Придаткевичови.

Цікаво завважити, що в двох американських щоденних часописах були обширні статті про Романа Придаткевича та про його власний концерт у Тавн Гол.

Місцевих українців я не бачив. А шкода; Прецінь ми „музикальна нація"! А в Бабилоні й околиці є поважне число українців, що повинні були повитати визначного українського громадянина і артиста.

Згадані місцеві американські часописи подали, що п. Придаткевич повторить цей величавий твір на нюйорськім концерті в Тавн Гол (113 Вест 43-та вул.), дня 9. листопаду. Решту програми заповнять твори українських композиторів.

Гість.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Як Поширюють Історію України?

(У тій рубриці подаватимемо імена тих осіб чи товариств, що будуть закуповувати Історію України для американських інституцій чи американських визначних людей).

Балтімор, Мд. — Відділ 59 Українок Америки переслав $12 на три примірники „Історії України" М. Грушевського в англійській мові, а то: один примірник для Відділу, другий для мерилендського сенатора Тайдінґа, а третий для "Library Enoch Pratt" в Балтімор.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. Б., Асторія, Л. Ай., Н. Й. — В тій справі вже пішов один допис до друку.

П. Г., Асторія, Л. Ай., Н. Й. — Про це вже був поміщений обширний допис, який докладно вичерпав кожну порушену Вами справу.

В. Х., Ню Йорк, Н. Й. — Правда Ваша, що мабуть краще булоб, якби український народний дім в Ню Йорку, як чисто світська інституція, знаходився в чисто світських руках. Але також правда Ваша, що минулого року світські орґанізації з шумом і галасом розпочали будову таkого українського дому, а тепер про їх роботу і слух загинув. Кажете, що коли заряд такого народного дому спочиватиме в руках одної нашої церкви, то друга туди не піде. Можливо. Але як цьому зарадити? В Ню Йорку є місце і на два величаві народні доми та на цілоденні школи. На жаль так виходить, що дотепер нюйорська українська громада ні на один такий величавий дім не спромоглась. Щодо заряду цього дому, то на світі такий принятий звичай, що заряд якогось діла віддають тим людям, які те діло зуміли створити. Створивши його, вони зуміють ним найкраще завідувати. Щодо нас, то ми в границях наших засобів радо помагаємо всім тим, що щось корисного творять.

КНЯЗІВСЬКА РОДИНА ПОКИДАЄ ВАШИНГТОН. — Князі Віндсори, відвідавши президента Рузвелта, відїхали з „Юніон Стейшен" у дорогу до Канади.

DEFENSE BONDS QUIZ

Q. How many Defense Savings Stamps does it take to fill an album?

A. Seventy-five 25-cent stamps; seventy-five 50-cent stamps; seventy-five $1 stamps; or fifteen $5 stamps. The completed albums are immediately exchangeable for Defense Bonds (Series E) at your post office, or your bank.

Q. Who directs the National movement to sell Defense Savings Stamps in retail stores?

A. The Treasury's Retail Advisory Committee, of which Benjamin H. Namm, of the National Retail Dry Goods Association, is chairman. Officers of 13 other great national retail organizations comprise the committee.

NOTE:—To buy Defense Bonds and Stamps, go to the nearest post office, bank, or savings and loan association; or write to the Treasurer of the United States, Washington, D. C. Also Stamps now are on sale at most retail stores.

УКРАЇНСЬКА ЖІНКА В КОЗАЦЬКУ ДОБУ

Замісць вступу.

Перед очима багатьох читачів після прочитання такого заголовку напевно встане романтична постать Богданової коханки — Чаплінської. Цієї „степової Олени прекрасної", як назвав її польський історик Ролле, яку леґенда зробила одною з головних причин величавої епопеї 1648. року. Або вирине з безвісті віків привабливе личко молоденької похресниці Мазепиної — Мотрі, що своїм коханням опромінила останні роки життя немолодого гетьмана.

Обидві ці постатті вяжуться тісно в нашій уяві з козацько-гетьманською Україною і нераз служили темою нашим історичним повістярам. Одначе тема цього нарису цілком інша. Вона можливо не така ефективна, більш прозаїчна, але гадаємо, не менш корисна. Хочемо тут, бодай побіжно, зібрати спостереження про ролю і становище жінки в суспільстві української гетьманської держави.

Ця держава зродилася, як знаємо, з великого зриву 1648. року і тривала більш як століття, якщо вважатимемо за кінець Гетьманщини вимушену абдикацію гетьмана Кирила Розумовського в році 1764. Хоч і не довгий вік судився цій державі і не охоплювала вона ніколи цілої етнографічної території заселеної українським народом, але незалежно від цього була це єдина, після княжівської, доба нашої історії, коли українська нація посідала свою, хоч і обмежену суверенність. Свідома спадкоємниця традицій княжівської держави, стара Гетьманщина передала їх у свою чергу своїм наслідникам. Вона, лише вона, уможливила таким чином наше найновіше державно-національне відродження.

Власнодержавність української нації у козацько-гетьманській добі дала змогу нашому національному ґенієві якнайбільш ріжносторонньо проявити себе. Тому стара гетьманщина, поминаючи всі її відемні сторони, на яких задто багато любили зупинятись наші старші історики, була колискою власного оригінального типу культурного і громадського життя на Україні. Громадські відносини, право, культура, побут і освіта — всі вартости і підвалини майбутнього національного розвитку знайшли у старій Гетьманщині своє оформлення і кристалізацію. У цьому найголовніша вага її для нашої історії.

Треба ствердити, що далеко не остання роля у творенні цих вартостей належить українському жіноцтву. Ця роля тим важніша, що жінка за ввесь час нашої історії ніколи не була пасивним обектом. Ніколи сфера ділання української жінки не була обмежена до вузького кола суто родинних справ. Ніколи жінки не зачиняли в нас, як напр. в Московщині, у теремі. Жінка завжди була вільна, майже рівноправна мужчині. В усіх добах нашої історії і в усіх громадських верствах бачимо жінку як рівноуправненого члена суспільства. Переходячи всі ділянки життя всюди жінка грає активну ролю співтворця цього життя. Не робить винятку і козацька доба, коли жінки гетьманів і казацької старшини брали діяльну участь у громадському, ба навіть політичному житті України.

У своїх увагах про ролю і життя жінки у старій Гетьманщині матимемо на увазі передусім жінок зпоміж козацької старшини, тобто тодішньої провідної верстви. Робимо це свідомо, бо — не кажучи вже про те, що про життя цієї верстви найбільше даних зберегла історія, — в кожночасній провідній верстві найяскравіше скристалізувався той тип доби, про який ми згадували. Окрім того, козацьку старшину в найменшій мірі можна вважати закостенілою, відірваною від решти суспільства кастою. Саме козацька еліта була в повному того слова розумінні еманацією цілого українського народу і втворенні її приняли участь усі верстви нації.

Положення жінок козацької старшини.

Заки скажемо про ролю жінок у громадсько-політичному житті України, треба пригадати собі походження того жіноцтва. Звідки взялися всі ці гетьманші та полковниці, які займали найвищі місця у суспільній гієрархії після зриву 1648. р.? Це тим більше важне, бо дехто з чужих істориків, як ось згаданий уже Ролле, намагається представити українське жіноцтво доби Хмельницького як якусь зграю розпусних, вічно пяних, позбавлених всякої тіни оглади, мегер. На наше щастя поволі відходить тепер у безвість, вигадана в добу нашого найбільшого занепаду чужими ворожими істориками концепція про те, що величній всенаціональний здвиг 1648. року був звичайним бунтом селянських низів проти немилого їм шляхотського ладу. Ця вбивча для нас, як нації, концепція покутувала на жаль довший час і серед українського суспільства. Але тепер після праць Вячеслава Липинського й інших істориків державників, ми вже ясно усвідомлюємо собі, що хоч у перших часах Хмельниччини виступали на перше місце моменти соціяльної революції, то як цілість мала вона яскраво національний характер. Приймали участь у подіях 1648. року всі майже стани і верстви українського народу. Козацтво, яке вело перед як у здобуванні державности, так і пізніше в її розбудові, складалось з найбільш активних елементів усіх українських верстов: селянства, міщанства, духовенства і шляхти. Кількість шляхти у передових рядах козацтва й його старшини все збільшувалась в міру того, як козацька держава потрібувала для своєї організації все більше освічених у державних справах людей.

Те саме торкається в головній мірі і до жіночої частини кермівної козацької верхівки, яка доповнювалась з усіх станів. Вже відразу бачимо серед тих жінок поруч козачок і селянок — шляхтянок, аж до княжен включно.

Войовничі шляхтянки.

Звичайно навіть і останні мало в чому нагадували сучасних сальонових пань. Не треба забувати, що життя в Україні і перед Хмельниччиною і пізніше аж до початку XVIII. віку було повне небезпек. Постійні війни, напади диких кочовиків, недостача якої будь правної екзекутиви на колишніх „кресах" Речі Посполитої — все це ставило, ще і перед Хмельниччиною українську жінку в таке становище, що вона часом зі зброєю в руках мусіла боронити свого родинного огнища від своїх і чужих напасників. Це повне небезпек життя сприяло виробленню того войовничого типу української жінки, який часто подибуємо на Україні 16 і 17 століття. Цілу ґалерію таких типів виводить у своїх прекрасних нарисах історик Орест Левицький. Взяти хочби таку Анну Борзобогату-Красенську, що самовладно управляла маєтками луцької епископії, вела безліч судових процесів і постійно нападала на сусідів. Вона легковажила всі розпорядки влади і навіть короля. Раз з наказу короля проти свавільної жінки піднялася шляхта з цілого воєвідства. Але Борзобогата не злякалася цього. Одягнена в панцир, на чолі своїх гайдуків зустріла вона шляхетське військо стрілами з гармат й розбила його до тла.

А ось інше не менш войовнича постать — княгиня Софія Ружинська. У 1608. році вона проводячи власним військовим відділом з 6,000 піших і кінних вояків, під звуки орхестри, з розгорнутими прапорами, штурмувала замок свого ворога кн. Корецького з Черемші на Волині. Штурм удався і переможниця казала своїм воякам зруйнувати замок і спалити довколішнє містечко.

(Дальше буде).

ВИПРАВДУЄТЬСЯ. Військові знавці характеризують останню промову Гітлера (виголошену в берлінському Спортпаласті), як спробу облекшити невдоволення німців з довгої й коштовної війни. На світлині за ним нацистичний міністер пропаганди Гебелс.

„БЕЙБІ" МАЄ БУБУ.

Джейн Витерс, відома молода фільмова зірка, переходила недавно операцію миґдалів. Вернувшися зо шпиталю в Санта Моніка, Каліфорнія, вона застала дома багато телеґрам з кондоленціями зприводу операції.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Збори Сестр. Благовіщення, від. 125., відбудуться в неділю, 19. жовтня, в год. 12:30 сполудня, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. — Анна Васильовська, предс.; Ольга Оленець, кас.; Іванка Подола, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Діви Марії, від. 112., буде мати збори в неділю, 19. жовтня. Збори зачнуться зараз по Сл. Божій, як кожного місяця, в гали церковній. Просимо всіх членкинь прийти на збори, бо будемо мати дуже важні справи до полагодження. Пригадуємо довгуючим, щоби прийшли на збори і вирівнали свої залеглі вкладки. — За уряд: Марія Ліска, предс.; Катерина Габріяська, фін. секр.; Софія Лазука, кас.; Домінійка Романович, рек. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Квартальні збори Бр. св. Йосафата, від. 217., відбудуться в неділю, 19. жовтня, в гали церковній, в годині 3. пополудні точно. Проситься всіх членів місцевих і позамсцевих прибутин на збори, бо є важи справи до вирішення. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги на цих зборах, бо будуть суспендовані. В цім місяці будемо принимати нових членів до Бр. і У. Н. Союзу. Тож приведіть своїх знайомих і кревних та впишіть їх у члени. — Мих. Рудий, предс.; П. Паснак, кас.; А. Іванів, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. Ровжд. Пресв. Богородиці, від. 259., відбудуться в неділю, 19. жовтня, в 2. годині пополудні, в гали парохіяльній, 4950 S. Paulina St. Проситься прибути на ті збори. Члени, котрі довгують більше як 3 місяці, а не являться на збори, будуть виключені з відділу і У. Н. С. — За уряд: В. Горинець, предс.; І. Побуцький, секр.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. — Треті квартальні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206., відбудуться в неділю, 19. жовтня, в годині 1. пополудні, в церковній гали при 74 Геррис Ев. Обовязком всіх членів бути присутними на тих зборах. Уряд і контр. комісія буде здавати звіт з діловодства за третій квартал. Також будуть інші важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости і старадися платити свої вкладки до товариства і до У. Н. Союзу точно що місяця. — О. Косюк, предс.; П. Стойко, кас.; І. Кокольський, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86., відбудуться в неділю, 19. жовтня, зараз по Сл. Божій, де звичайно. Задля важної справи, котру мається вирішити більшим числом членів, проситься всіх місцевих і позамісцевих членів конечно прибути на ці збори. Також напоминається довгуючих членів, щоб до кінця року постарались сплатити свої довги, як рівнож процент від позичок на грамоти повинен вже бути заплачений. — Гр. Сайкевич, предс.; П. Польовий, кас.; П. Саламаха, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Треті квартальні і місячні збори Тов. Згода, від. 20., відбудуться в неділю, 19. жовтня, в 1. годині по співаній Сл. Божій, в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо деякі важні справи до полагодження. — Йосиф Прихідко, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Збори Бр. св. О. Николая, від. 175., відбудуться в неділю, 19. жовтня, в годині 1:30 пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. Обовязком всіх членів прийти на означений час. Маємо важні справи до полагодження. — В. Братусь, предс.; В. Білінський, кас.; В. Бартош, секр.

НАНТІКОК, ПА. — Місячні збори Тов. Вільна Україна, від. 319., відбудуться 19. жовтня зараз по Сл. Божій, в год. 12:30. Прошу всіх членів, щоб прийшли, бо ті збори дуже важні. Проситься членів конечно явитись наозначений час. Прошу довгуючих членів, щоб троха виплачували свій довг і щоб приносили гроші на мітинґ. Ви знаєте, що наш мітинґ все в третю неділю в місяці, то повинність ваша прийти і заплатити, бо я вам казав і кажу, що я не буду ходити по хатах колектувати. Най дбає кожний за себе. — Секретар.

АРНОЛД, ПА. — Місячні збори відділу 296. відбудуться в неділю 19. жовтня, в 2. годині пополудні, в У. Н. Домі, 14. вул. і 4. Еве. Проситься всіх членів прийти на означений час, бо є дуже важна справа, котру кожний член мусить знати щоби потім не нарікав, що він не знав, або не чув, якто звичайно буває. По мітинґу запізно говорити. Отже всі на мітинґ. — За уряд: Іван Балабан, предс.; Василь Кузьмиха, секр.

ВИЛКС-БЕРРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 90, відбудуться в неділю, 19. жовтня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Проситься всіх членів прибути на збори, бо маємо деякі справи до обговорення. Напоминається тих членів, що довгують до каси відділової, щоби прийшли й заплатили свої вкладки. — Уряд.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350., відбудуться в неділю, 19. жовтня, в годині 5. пополудні, в церковній Гали, Ґрінвіч Еве. Проситься всіх членів і членкинь, місцевих і позамісцевих, прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Проситься членів і членкинь не забувати за нових членів, а приєднувати як до Братство так і до Батька У. Н. Союзу. — Василь Карий, предс.; Василь Блащук, кас.; Ілько Михайлишин, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Місячний мітинґ Тов. Запорозька Січ, від. 342., відбудеться в неділю, 19. жовтня, в год. 2. пополудні, в галі церковній. На цей мітинґ проситься всіх членів, щоби заплатили свої місячні вкладки. Напоминається довгуючих членів, щоби сповнили свою довгуючу належитість, бо інакше будуть суспендовані. Напоминається ще раз тих родичів, котрі мають діти дорослі в Детячім Департаменті, щоби цего місяця преписали їх до старших членів. Будемо принимати нових членів і дітей без вступного. — І. Савчак, предс.; К. Міньо, кас.; І. Маркович, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 97., відбуде місячні збори 19. жовтня, в 2. год., в галі церковній, 47 Говп Ев. Проситься членів прийти на збори, а довгуючих, щоби заплатили свій довг. — В. Бродський, предс.; М. Табачук, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147., відбуде місячні збори в неділю, 19. жовтня, на гали парохіяльній, 803 Фронт Стр., в 2. годині пополудні. Просимо членів прийти на означений час. Будемо мати деякі важні справи до рішення. Заразом просимо тих членів, що перейшли зо 441. відділу до нашого, прийдіть тай познайоміться з нашими членами. Проситься членів не відтягайтися з вкладками. Старайтеся заплатити найдалі до 25., як старші, так і діти. Довгуючі члени, що не заплатять начас, будуть суспендовані. — За уряд: Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорок, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42., відбудуться в неділю, 19. жовтня, в 2. год. пополудні, в льокали У. Н. Дому, 237 Говп Еве. Всіх членів проситься зійтись точно на означений час; довгуючим членам припоминається, щоби вирівнували свою залеглість, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Петро Головачук, фін. секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ, ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

ТАРЗАН, ч. 422. Непочутий крик.

Як малпа прибрала воєвничу поставу, Тарзеля відсунула хлопця на бік і сама хотіла змірятись з малпою. Але хлопець не сидів спокійно.

В хвилині, як малпа скочила до Тарзелі, Том по гиляках обійшов малпу і скочив їй на плечі. Та в тій хвилині появилась інша малпа.

Вона схопила Тома за плечі. Ось так на верху дерева виявлялась немилосердна боротьба між малпами і двома слабими людськими істотами.

Том почав з цілої сили кричати, щоб дати знати Тарзанови. Але голос Тома втопився в криках малп внизу, які отсе зводили боротьбу з дикунами.